

Pierre Schori: Hur skapar vi en hållbar fredsordning i Europa? Reflektioner om Natomedlemskap och gemensam säkerhet

Mötesplats Göteborg, Södra Allégatan 1B (ABF:s lokal).

Göteborg, den 24 febr. -15. Arr. av Fredsam i Göteborg. Ingår i serien *Vägar till fred*,

PS har skrivit ett av kapitlen i antologin: *Bevara alliansfriheten: Nej till Natomedlemskap* (2014). Hans kapitel heter. "Vad vi all bör veta om Nato". Han har också skrivit boken *Minnet och elden: En politisk memoar med samtida synpunkter* (2014).

PS börjar sitt föredrag med en bildserie med spridda kommentarer:

PS tar sin utgångspunkt i sin memoarboks titel: Han minns när han som 6-åring i Malmö såg ut över sundet mot Köpenhamn. Himlen lystes upp av ett jättelikt ljusken. Det engelska flygvapnet hade bombat Gestapos högkvarter i Köpenhamn. Motståndsmän torterades där. Andra motståndsmän hade bett om bombningen för att där fanns arkiv som inte fick falla i Gestapos händer. 26 av 35 danska motståndsmän lyckades komma ut. Barn i Franska skolan, som låg nära, dödades av en missriktad bomb.

En månad senare kom de första flyktingarna till Malmö. De kom med Folke Bernadottes Vita bussar. 30 000 kom till Skåne. PS:s föräldrar hade ett litet hotell som tog emot flyktingar. Hela Malmö med omnejd fylldes. Detta präglade PS för framtiden.

PS kom så småningom till Israel och fick se effekterna av det israeliska folkets kamp. Han tar upp den tidiga transporten av judar för att bosätta sig i Palestina (det blivande Israel), "Ships to Haifa". Brittisk blockad gjorde resan från Sverige livsfarlig. Båtar stoppades och människor fördes till läger på Sicilien. Den gången stoppades judar. Nu är det det omvända förhållandet när Ships to Gaza stoppas på sin väg att bryta blockaden av Gaza.

PS beskriver hur han talade med Fidel Castro på Kuba och med Kreml. Han tror på dialog, inte konfrontation, och då behöver man kunna tala med alla parter. Det gjorde att han blev utsatt från företrädare från båda hållen. Ströyer ritade satirteckningar. 1974 sågs spanska motståndsrörelsen som terrorister. (Vem som får terroriststämpel beror på sagesmannens inställning till den specifika konflikten.)

Stockholm 1988: Den tysta diplomatin, att tala med flera inblandade parter, ledde till att Arafat uttalade de för judarna magiska orden. Han tog avstånd från terrorism och erkände staten Israel. (Detta föregicks av intensiva samtal med USA och företrädare för de amerikanska judarna. (Se "Minnet och Elden", ss 287-289.)

PS nämner u-båtsjakten 1988 och förra årets. Man hittade ingenting.

PS vill att en vitbok över Sveriges deltagande i Afghanistankriget skrivs. Det ska vara en undersökning av oberoende personer.

Sverige hade en klar väg för fred i mellanösternkonflikten: Land för fred. Israel skulle ge upp ockuperad mark för att få fred. Mordet på Yitzhak Rabin 1995 av en judisk extremist satte stopp. (Dessförinnan Osloavtalet -93 som ledde till Rabins fredspris 1994.) Isolering av fienden stjälper freden. Det som behövs är DIALOG.

I kristid är dialog med Moskva lika viktig som nödvändig. Det är något annat än Reagans och Thatchers upprustning. Det kan löna sig att tala med motståndaren som Castro och Kissinger, vilket man gjorde från svenskt håll (PS, Olof Palme).

Det behövs *självständiga* aktörer i den polariserade världspolitiken. Palmes *Gemensam säkerhet* skapar fred.

NATO-frågan

De som är *för* Sveriges medlemskap i NATO säger: "Vi är ju så nära så vi kan lika bra vara med". Det är *de små stegens tyranni*.

Willy Brandts, "Ostpolitik" var av största betydelse. Olof Palme var på samma linje. Om inte det funnits en "östpolitik" i väst hade Gorbatsjov inte fått stöd för en "västpolitik" i centralkommittén. När muren mellan Öst- och Västtyskland föll gällde det att sammanföra Öst- och Västtyskland. Västtyskland var med i EU och i NATO. Gorbatsjov fick ett löfte: för att gå med på sammanslagningen skulle ytterligare länder i det gamla östblocket inte tas med i NATO, något som sedan inte hållits. James Baker, USA:s utrikesminister, var med i förhandlingen.

Sverige har medverkat till den ökade spänningen i Östersjöområdet genom att samöva med NATO. Det minskar det ryska förtroendet för vår alliansfrihet. Vad innebär då *världlandsavtalet* som slöts förra året? Hur påverkar det förtroendet? De små stegens politik. Världlandsavtalet innebär att Sverige är berett att vid kris och krig stå som värd för NATO-styrkor. (Det finns möjlighet för regeringen att säga Nej – det är skillnaden mot ett medlemskap i NATO).

NATO spelade en negativ roll under Angolas frigörelsekrig (mot kolonialismen). NATO hade bas i Portugal. Det är svårt att sätta sig upp emot NATO:s aktiviteter om man är med. Inte ens Willy Brandt vågade tala emot Vietnamkriget. (Vi minns vilken uppståndelse Palme väckte, vi var inte med i NATO.) NATO är en negativ faktor för att åstadkomma fred. NSA-skandalen (USA:s omfattande internetavlyssning): NATO och dess allierade har stött det här enorma spioneriet. Under det kalla kriget klarade vi oss i Sverige. Vi bör hålla fast vid alliansfriheten.

PS vill som nämnts ha en ordentlig utredning och en vitbok när det gäller Sveriges del i Afghanistankriget. I och med delaktigheten här har vi börjat se mellan fingrarna på drönarattacker i bl a Pakistan. De är brott emot folkrätten. Civila dödas. Drönarattacker sker t ex mot bröllop.

Sveriges delaktighet i Afghanistankriget gav Sverige möjlighet att testa nya vapen. Sveriges produktion av stridsflygplan riskerar att låsa in svensk industri för all framtid. ***Svensk politik måste ha ett omtag, säger PS, så att FN går före NATO och Mänskliga rättigheter före vapenexport.***

Willy Brandts ”Ostpolitik” (1970) var en avspänningspolitik som bl a ledde till att gränsen mellan Polen och Östtyskland fastslogs (Oder-Neisse). Fientligheter ersattes av dialog, kultur och handel.

Idag, 40 år efter Helsingforsöverenskommelsen, behövs ny, motsvarande politik, dvs samtal som Willy Brandt och Olof Palme stod för.

NATO-medlemskap skulle för Sveriges del medföra att vi kommer i frontlinjen i förhållande till Ryssland. Georgiens möjliga närmande till NATO finns med i bilden (och Ukrainas, lägger jag till).

Det som behövs, säger PS, är dialog där man ser vad de östasiatiska och europeiska handelsprojekten har gemensamt. Ett samarbete.

PS visade oss en bild av Brandts betydelsefulla knäfall vid minnesmärket över de polska judar som dödades vid ett uppror i ghattot 1943. Det var en symbol för tysk avbön för nazisternas gärningar och för viljan till försoning. Detta var 1970 i samband med Brandts besök i Warszawa där det hålls förhandlingar kring gränserna som inte slutgiltigt fastställts efter Andra Världskriget.

Brandts dialog- och försoningspolitik och Palmes politik för Gemensam säkerhet står som en förebild, säger PS.

Slutligen berättar PS kort om två teaterpjäser:

Demokrati: Den handlar om Willy Brandt.

Diplomati: Den handlar om hur den svenske konsuln Raoul Nordling i Andra Världskrigets slutskede räddade Paris från förstörelse genom förhandling med den tyske kommandanten som trots order om motsatsen avstod från förstörelse varigenom Paris kunde räddas.

PS: Samtal är just vad vi i dag behöver i utrikespolitiken.

Därefter fick publiken ställa frågor:

En **fråga** om hur PS ser på Angela Merkels roll i Ukrainakrisen .

PS: I fråga om Ukraina är Merkel klok. Hon är emot att sända vapen. Vi behöver en ny säkerhetsmodell i Europa. Sverige intar samma ståndpunkt. (Här kom ingen fråga om sanktionerna riktade mot Ryssland, min anmärkning.)

Fråga om NATO:s bombardemang av Serbien.

PS: Tur att Milosevic gav upp direkt. Den kinesiska ambassaden råkade också bombas. Hur hade det gått om Milosvic bjudit motstånd? PS framhåller också att ”hemska saker pågick, Kosovoalbanerna hade det inte lätt”.

Fråga från Gunnar Westberg som minns att han frågat Anna Lindh om hur hon såg på Polens ansökan om medlemskap i NATO. Hon hade blivit upprörd och sagt att de måste själva få bestämma.

PS: Det är inte upp till oss att sätta oss till doms över dem. Men polackerna blev påhejade av USA. Det handlar också om ekonomiska intressen. Genom utvidgning av NATO ökade vapenindustrins försäljning. Clintonadministrationen bröt löftet till Ryssland att inte utvidga NATO till de forna öststaterna. Jag (PS) gillar inte detta.

Fråga: Finns det alltid möjlighet att dialog kan leda någon vart? Exemplet Hitler.

PS: Jag tror att ryssarna vill bli respekterade på ett annat sätt än man gör. Putin har faktiskt ett massivt folkligt stöd i Ryssland. ISIS är det andra exemplet jag brukar få. Al-qaida och ISIS kan man inte prata med men man måste se till orsakerna (bakom deras agerande). Jag får också fråga om Sverigedemokraterna och då säger jag att det har helt andra dimensioner.

Fråga om Snowdens roll och situation. Vad är din analys? Obama har ju många intressanta idéer. Är han så pass bakbunden (att han inte kan göra något), t ex när det gäller Guantanamo?

PS: Den andra frågan först, om Guantanamo. Kongressen säger nej. Det är också brist på länder som vill ta emot fångarna.

När det gäller Snowden. USA vill knäcka honom. "Espionage act" återopas. Då har han inga rättigheter alls, inte heller rätt till advokat. Det finns ett berättigat krav på att Snowden ska få asyl någonstans, "tillfällig asyl av humanitära skäl" (som vietnamkrigets desertörer fick).

Fråga om Libyen.

PS: Det var ett misstag från Sveriges sida att gå in militärt. Khadaffi sa i ett tal: "Vi ska jaga motståndarna från hus till hus...") I FN:s säkerhetsråd beslutade man att nödvändiga åtgärder för att skydda civilbefolkningen skulle vidtas och att en flygförbudszon skulle upprättas. NATO gick in för att skydda civilbefolkningen, men gick mycket längre än överenskommelsen, man bombade och man dödade Khadaffi. Jag jämför i min bok med Koreakriget där Sverige i stället för krigsmaterial eller krigshandlingar satte upp ett fältsjukhus som räddade tusentals liv både från Nord- och Sydkorea. Det hade ett bestående värde. Så kunde man ha gjort i Libyenkriget också.

PAUS

Fråga: Vad ska vi göra, vi som inte är Pierre Schori?

PS: Som ni gör. T ex engagera er i skärgårdsuppropet, gå med i organisationer. Folkets stöd behövs för att bra beslut ska fattas.

Fråga: Står den nya regeringen fast vid att inte ansluta oss till NATO?

PS: Det är glasklart: Den här regeringen kan inte bryta det som är sagt och det gäller.

1. Palestina
2. Inte gå med i NATO
3. Samarbeta med FN och EU.

Vidare: Det tär på förtroendet utomlands om man fortsätter med samövningar med NATO och skriver på Världlandsavtalet, om vi t ex deltar i NATO-manövrer och landar i Estland.

Anna-Lisa Björneberg: Här i Göteborg har vi ett nätverk, Fredsam. Vi kan härifrån skicka ett uttalande till regeringen. Jag har det här, och det ska stå på Fredsams hemsida, www.fredsam.se. Jag läser upp det. Detta skedde och uttalandet bifölls.

PS föreslog att vi skulle lägga till att detta hade antagits av en fullsatt publik. Uttalandet bifogas som enskild fil.

Fråga: Om OSSE (det var en specifik fråga om hur OSSE kan bidra, men jag har inte skrivit upp ordalydelsen.)

PS: OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) bildades efter Hel-singforsmötet 1972. Det är en europeisk samarbetsorganisation som för konflikt-hantering, riskhantering och återuppbyggnad (ej vapenhantering), övervakar t ex allmänna val, arbetar med medling. OSSE kan komma att spela en stor roll fram-över. Utom europeiska stater, inkl. Ryssland, är de före detta sovjetrepublikerna i Kaukasien och Centralasien, USA och Kanada medlemmar. (OSSE hette tidigare ESK, Europeiska säkerhetskonferensen, min anmärkning).

Fråga: Hur är Latinamerikanska staters förhållande till NATO, Colombia, t ex?

PS: Jag har inte hört att NATO är inblandat i Colombia. Så nämner PS Monroe-doktrinen om icke inblandning.

Frågor:

1. Daytonavtalet, följs det?
2. Gjorde de rätt i att döda Saddam Hussein?

PS: Man skulle ha låtit rättvisan ha sin gång och ställa Saddam Hussein, Khadaffi och Bin Laden inför rätta.

Daytonavtalet: Det var det möjliga att uppnå då. Men Kosovo uteslöts. Det var fel, men det var det möjliga då.

Fråga: Varför är det fritt att kränka muslimer i yttrandefrihetens namn?

PS: Hets mot folkgrupp är olagligt redan. Det är inte en mänsklig rättighet att häda andra. Man måste också använda sitt omdöme.

Fråga om Världlandsavtalet, när och om det ska till riksdagen för beslut. (Jag har inte antecknat ordalydelsen. PS svarade inte utan kom in på att berätta om Värld-landsavtalet. Två dagar senare informerade emellertid Gunnar Westberg oss om att han haft kontakt med försvarsdepartementet och fått veta att under våren blir det en remissrunda och under 2016 kommer ärendet upp i riksdagen för beslut.)

PS: Världlandsavtalet innebär ytterligare steg för närmande till NATO. Det handlar t ex om skattefrihet här för marinen och kontor här. Det har sagts att det är en tek-nisk fråga enbart, men så är det inte.

Fråga om goda och onda krig. Bombningen av Serbien ackompanjerades av en enorm kampanj. Efter det har alla krig varit onda eller goda.

PS: Enligt FN-stadgan finns bara följande tillåtna krig: Försvarskrig för att avvärja

ett väpnat angrepp och när FN:s säkerhetsråd beslutar att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet och alla andra metoder är utdömda. (Min anmärkning: Se boken *Lagen mot krig: Om FN-stadgans våldsförbud och aggressionskrigen* av Rolf Andersson, Mats Björkenfeldt, Per Boström och Lars Gunnar Liljestränd. Lars Gunnar Liljestränd har föreläst för oss i den här serien *Vägar till fred*.) När det gällde Balkankriget lade några ned sin röst i Säkerhetsrådet.

Fråga: När det gäller förlängning av avtalet med Saudiarabien, hur kommer den socialdemokratiska regeringen att ta ställning?

PS: Det tillhör vadslagningen. De som talat för förlängningen av avtalet har inga starka argument. Den här frågan är en vattendelar. Saudiarabien gick in i Bahrein. Stalltips: Det blir en omförhandling och då utesluts den militära delen.

Fråga: Vad anser du om begreppet feministisk säkerhetspolitik? Vilket innehåll har det?

PS: Ja, jag är överens men kallar det inte för detta utan talar mer om mänskliga rättigheter.

Fråga: Israels politik är närmast motsatt. Varför skulle inte en bojkottspolitik mot Israel kunna stödjas? De är bojkottade av sina grannar.

PS: Det finns en växande opinion när det gäller bojkott av varor från ockuperad mark. Säkerhetsrådet kan fatta beslut om bojkotter. I Sydafrika fanns ANC som var starkt. Det finns ingen motsvarande stark, samlad opposition i Israel.

Fråga från person från Skärgårdsuppropet: Hur ser du på risken för beslut som ligger – hur många dagar som helst för övningar? Göteborgs stad är emot men inte Länsstyrelsen. Är det en stor sak?

PS: Ja, det tycker jag. Man bör begränsa (övningarna) och finna folkligt stöd. Det verkar obetänksamt att ge ett obegränsat tillstånd.

Fråga och information från MP-fredsnätverket: När det gäller Saudiavtalets förlängning är det risk för en spricka i regeringen. Det kan bli regeringskris. Om NATO-frågan: några tycker att det ska bli en folkomröstning. Jag hoppas du ligger på Margot Wallström när det gäller Snowdens asyl.

PS: Snowdens asyl: jag har sagt det. Han borde få asyl av tillfällig asyl av humanitära skäl. Saudiavtalet: Jag tror man kommer att omförhandla till en ickemilitär grej. Jag är tveksam till folkomröstning (om NATO-medlemskap). Om man inte vill vara med om något ska man inte begära folkomröstning.

Fråga: Vad anser du om bojkott av Västsahara och inte avtal med Marocko om fisket som EU har skrivit? Muren kränker mänskliga rättigheter.

PS: Regeringen röstade emot EU-avtalet. När det gäller erkännande valde man Palestina först. Man trodde ej det skulle få en snöbollseffekt när det gäller Västsahara. Det är svårt att hitta allierade i den frågan. Man kan trycka på att FN tar upp frågan om folkomröstning (som det finns en gammal resolution om, min anmärkning). Kanske väntar man på det.

Fråga av Ingela Mårtensson: Stefan Löfven har sagt att vi var militärt alliansfria och Morgot Wallström att vi inte är med i en militär allians. Vad betyder det?

PS: De har samma uppfattning.

Fråga om Sveriges insatser i Afghanistan utreds.

PS: Jag tog upp frågan om en vitbok med Peter Hultqvist. Han sa att det ska komma. Vi (jag har inte antecknat vilka "vi" är, Peter Hultqvist också?) sa att den ska vara oberoende av försvarsdepartementet.

Fråga: Kampen mot svenskt medlemskap i NATO är väldigt viktig. Det finns en stor opinion och många aktioner pågår. Jag efterlyser en stor folklig rörelse i stället för att bara smågrupper agerar. Jag uppmanar åhörarna att engagera ungdomar och nu frågar jag, vad tycker du?

PS: Det finns ett folkligt motstånd. På sista tiden har man emellertid använt sig av tal om u-båtar och Putins agerande till att uppmuntra opinionen att ta ställning *för* en NATO-anslutning. Media domineras av dem som är NATO-positiva. Det är viktigt att fortsätta att visa motståndet. Det blir mycket osäkrare för Sverige om vi ansluter oss till NATO. En risk finns också att ledningen för NATO blir mer aggressiv – Obama och Stoltenberg kan bytas ut. Det är också ett argument.

I och med detta avslutades den långa frågestunden och Pierre Schori avtackades av Tomas Magnusson som hållit i mötet för Fredsams räkning.

Antecknat av Karin Utas Carlsson, Fredsam.